

اخلاق حسابداری در عصر دیجیتال

آنها به فرهنگ اخلاقی و اخلاق سازمانها کمک می‌کند. این امر در زمان‌های اخیر به‌طور فزاینده‌ای صادق است، زیرا حسابداران با فناوری‌های دیجیتال جدید روبرو هستند که ممکن است بر ملاحظات اخلاقی مورد نیاز تأثیر بگذارد. معضلات اخلاقی^۲ به‌راحتی حل نمی‌شوند زیرا اغلب شامل دیدگاه‌ها و انتخاب‌های مختلفی هستند. اغلب ملاحظات اخلاقی در ارتباط با محیط کار، توزیع منافع (ثروت) و روابط شخصی افراد است؛ در نتیجه، حسابداران اغلب با طیفی از معضلات

با اندکی تصرف، در این مقاله که ترجمه ای از مقاله‌ای با همین نام در سایت انجمن حسابداران خبره مجاز انگلستان (<https://www.accaglobal.com>) است، تلاش شده انواع تهدیدات اخلاقی را که ممکن است یک حسابدار حرفه‌ای که در عصر دیجیتال کار می‌کند با آنها مواجه شود، بررسی و چگونگی پاسخگویی به این تهدیدات را تشریح کند. به‌طور گسترده پذیرفته شده است که حسابداران به چیزی بیش از صرفاً شایستگی فنی^۱ نیاز دارند زیرا اقدامات

علیرضا زنداباریسی

اخلاقی روبرو هستند و شناخت و برخورد با این معضلات بخش مهمی از یک «حسابدار حرفه‌ای» بودن است. اگر حسابداران براساس قواعد حرفه‌ای با دیگران تعامل^۲ داشته باشند، می‌توان برخی از این مسائل را حل کرد، زیرا این تعامل احتمالاً با بررسی یک موضوع اخلاقی از دیدگاه‌های مختلف، تفکر اخلاقی حسابدار^۳ را بهبود می‌بخشد. تصمیمات و اقدامات نهایی که ممکن است یک حسابدار انجام دهد می‌تواند تحت تأثیر فرهنگ و هنجارهای اجتماعی باشد. اصول اخلاقی و رفتار قوی در عصر دیجیتال اهمیت فزاینده‌ای پیدا می‌کند زیرا پتانسیل افزایش دامنهٔ تهدیدات^۴ وجود دارد. تهدیدات رفتار اخلاقی را می‌توان به صورت زیر دسته بندی کرد:

۱. **منافع شخصی**^۵: به این مفهوم که منافع مالی یا سایر منافع (شخصی/سازمانی) به‌طور نامناسبی بر قضاوت یا رفتار حسابدار حرفه‌ای تأثیر می‌گذارد.
۲. **آشنایی**^۶: یک حسابدار حرفه‌ای به دلیل داشتن رابطهٔ نزدیک یا ایجاد شده با مشتری یا صاحبکار، بیش از حد نسبت به علایق آن طرف دلسوز خواهد بود یا کار آنها را بیش از حد می‌پذیرد.
۳. **ارعاب**^۷: یک حسابدار حرفه‌ای به دلیل فشارهای واقعی یا تصور شده^۸، از جمله تلاش برای اعمال نفوذ نامناسب بر حسابدار حرفه‌ای، از اقدام بی‌طرفانه^۹ منصرف می‌شود.
۴. **خودبررسی**^{۱۱}: یک حسابدار حرفه‌ای نتایج قضاوت قبلی را که قبلاً در جریان ارائهٔ خدمات جاری توسط خودش انجام شده است، به‌درستی ارزیابی نمی‌کند.
۵. **وکالت**^{۱۲}: در صورت داشتن وکالت یا ارائهٔ خدمات مشاوره‌ای ممکن است یک حسابدار حرفه‌ای برای کسب منافع مشتری یا صاحبکار تا جایی پیش برود که بی‌طرفی حرفه‌ای او به‌خطر بیفتد. یک حسابدار معاصر باید از این مسائل آگاه باشد تا بتواند با سناریوهای دیجیتال جدید مقابله کند. این موارد شامل امنیت

سایبری^{۱۳}، کسب‌وکار مبتنی بر پلت‌فرم^{۱۴}، کلان‌داده و تجزیه و تحلیل آنها^{۱۵}، ارزشهای دیجیتال^{۱۶}، پایگاه داده‌های پراکنده^{۱۷} و هوش مصنوعی^{۱۸} خواهد بود.

رفتار اخلاقی به ایجاد اعتماد کمک می‌کند. اگر دینفعان اعتقاد داشته باشند که حسابداران، اخلاقی عمل می‌کنند، احتمال بیشتری وجود دارد که دینفعان به اعتماد خود به حسابداران ادامه دهند.

اصول اخلاقی که به احتمال زیاد در توسعهٔ دیجیتال به‌خطر می‌افتد، صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای^{۱۹} است. احتمالاً چالش‌های اخلاقی که در عصر دیجیتال به‌وجود می‌آیند، می‌توانند مشکلات جدیدی باشند که قبلاً دیده نشده بودند.

حسابدار حرفه‌ای قبل از اینکه اقدامی کند باید موقعیت و زمینهٔ آن را عمیقاً درک کند. فقدان دانش و تخصص، ریسک از دست دادن صلاحیت حرفه‌ای را ایجاد می‌کند. به‌کارگیری قضاوت اخلاقی^{۲۰} در مورد استفاده از فناوری دیجیتال بدون درک چپستی آن و فرصت‌ها و چالش‌های ناشی از آن دشوار است. برای رفتار اخلاقی و ایجاد اعتماد، حسابداران حرفه‌ای باید دانش و تکنولوژی جدید را نسبتاً سریع بیاموزند و قضاوت خود را اغلب در موقعیت‌هایی که ممکن است قبلاً ندیده باشند در مورد آنها اعمال کنند. علاوه بر ارتباط مستقیم با موقعیت‌های اخلاقی که شخصاً تجربه می‌شوند، این احتمال وجود دارد که حسابداران حرفه‌ای به‌دلیل مطلع بودن یا ناظر بودن، به‌طور غیرمستقیم با موقعیت‌های اخلاقی مرتبط شوند. در این شرایط به‌هیچ‌وجه از مسئولیت اخلاقی ایشان کاسته نمی‌شود.

سرقت داده‌ها^{۲۱} فوری‌ترین و رایج‌ترین تأثیر نقض امنیت سایبری است. سازمان‌ها داده‌های باارزش زیادی را در سیستم‌های مختلف نگهداری می‌کنند. خود داده‌ها می‌توانند داخلی (مثلاً مربوط به کارمندان) یا خارجی (مثلاً مرتبط با صاحبکاران) باشند. اثرات سرقت داده‌ها شامل ضرر مالی و صدمه به شهرت/برند است. هکرها

می‌توانند یک پایگاه دادهٔ ناامن را که در آن پیاده‌سازی‌های تجاری به اندازهٔ کافی ایمن نشده‌اند، آسیب‌پذیر کنند.

اگرچه امنیت اطلاعات، یک موضوع فناوری است اما حسابداران، پردازشگران داده‌های حساس هستند و باید از خطرانی که آنها را تهدید می‌کند، آگاه باشند. خطر از دست دادن بی‌طرفی ناشی از ارباب^{۲۲} به‌وسیلهٔ هکرها می‌تواند منجر به سوءاستفاده یا نابودی داده‌ها شود. علاوه بر این، وظیفهٔ اخلاقی محرمانگی^{۲۳}، که به داده‌های صاحبکاران یا کارکنان مربوط می‌شود، نیز به‌خطر خواهد افتاد. حسابداران حرفه‌ای باید بدانند کجا اطلاعات ارزشمند برای اشخاص ثالث وجود دارد و باید اطمینان حاصل کنند که کنترل‌هایی برای ایمن‌سازی آنها وضع شده باشد.

مقررات جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها در حال افزایش است و سازمان‌ها باید از مشارکت همهٔ دینفعان مربوطه اطمینان حاصل کنند. حسابدار حرفه‌ای مسئولیت دارد که اطمینان حاصل کند که مقررات، درک شده است و به‌درستی مورد توجه قرار گرفته است. اگر از داده‌های مشتریان سوءاستفاده شود، حسابدار می‌تواند متهم شود که با صداقت^{۲۴}، شایستگی و صلاحیت حرفه‌ای عمل نکرده است. سازمان باید در استفاده از داده‌های مشتریان با توجه به رضایتی که از آنها گرفته است، صادق باشد و نباید محرمانگی^{۲۵} مشتریان را به‌خطر بیندازد. حسابداران حرفه‌ای به آگاهی اخلاقی بالاتری نیاز دارند و در صورت نقض امنیت در سازمان خود یا در سازمانی که به آن مشاوره می‌دهند، باید آنها را مجاب کنند و بتوانند تعیین کنند که چه اقدامی و با چه شیوه‌ای انجام شود. با توجه به تعهد حسابداران حرفه‌ای در جهت منافع عمومی، ممکن است لازم باشد افشاگری عمومی انجام شود؛ مانند اطلاع‌رسانی به مشتریان مبنی بر عدول سازمان تحت خدمات از افشای اطلاعات شخصی آنها.

کسب‌وکارهای مبتنی بر پلت‌فرم^{۲۶} با گرد هم

آوردن مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، ایجاد ارزش می‌کنند؛ به عنوان مثال می‌توان به Tapsi، Snapp، Uber، Google، Alibaba و Facebook، YouTube، eBay اشاره کرد. آنها یا اصلاً موجودی کالا یا دارایی دیگری برای فروش ندارند یا حداقل ممکن موجودی را دارند و لزوماً نیازی

به افزایش تعداد کارکنان برای گسترش فعالیت خود ندارند. آنها به سادگی، نیاز به ایجاد یک پایگاه اطلاعاتی قابل ملاحظه از مصرف‌کنندگان و اتصال آنها به لیستی از تأمین‌کنندگان متخصص مورد اعتماد برای ارائه خدمات دارند. افرادی که خدمات آنها را این مشاغل ارائه می‌دهند ممکن

است برای این نوع کسب‌وکار با پایگاه داده مزبور قرارداد داشته باشند (اما کارمند نیستند) و این اغلب می‌تواند سؤالاتی را در مورد مسائل مربوط به حفاظت از کارکنان و حاکمیت شرکتی ایجاد کند. حسابدار حرفه‌ای ممکن است نیاز داشته باشد ارزیابی کند که آیا شرکت با تأمین‌کننده رفتار ناعادلانه‌ای دارد، برای مثال آیا آنها واقعاً کارمند هستند و حقوق خاصی دارند یا اینکه آیا آنها تأمین‌کنندگانی هستند که چنین حقوق قانونی ندارند. جلوگیری از برخورد ناعادلانه با ذینفعان، موضوعی است که حسابداران را درگیر می‌کند. در این سناریو، نیاز به تعادل بین منافع تجاری کسب‌وکار با منافع تأمین‌کنندگان و صاحبکاران وجود دارد.

فناوری پایگاه‌های داده پراکنده^{۳۷} یک سیستم دیجیتالی برای ثبت تراکنش‌های دارایی‌ها است که در آن تراکنش‌ها و جزئیات آنها در چندین مکان به‌طور همزمان ثبت می‌شود. این یک پایگاه داده دیجیتال از سوابق با اطلاعات مربوط به گروهی از کاربران است. برخلاف پایگاه داده‌های سنتی، پایگاه‌های داده پراکنده هیچ‌گونه ذخیره مرکزی داده یا عملکرد مدیریتی ندارند. همه کاربران به یک نمای مشترک، از سوابق نگاه می‌کنند که همزمان برای همه آنان به‌روزرسانی می‌شود.

برای مثال در بریتانیا از پایگاه‌های داده پراکنده^{۳۸} برای ایجاد فرآیند ثبت زمین و خرید و فروش ملک استفاده می‌شود. قابل اعتماد بودن چنین سیستمی و نیاز به اطمینان از اینکه داده‌های حساس شهروندان در معرض خطر قرار نمی‌گیرد، بسیار مهم است. چنین سیستمی بر بخش قابل توجهی از جمعیت تأثیر می‌گذارد و در صورت اشتباه، می‌تواند عواقب اقتصادی قابل توجهی را به دنبال داشته باشد. به‌نوبه خود، این ممکن است چالش‌های اخلاقی برای حسابداران و حسابرسان دولت ایجاد کند. بنابراین حسابداران به دانش پایگاه داده‌های پراکنده (DLT) نیاز دارند و می‌توانند خطر هک یا سایر دسترسی‌های غیرمجاز به

داده‌ها را ارزیابی کنند. حسابداران حرفه‌ای باید در مورد اینکه آیا با دانش خود در مورد (DLT) راحت هستند یا خیر و ممکن است نیاز به در نظر گرفتن منافع عمومی، زمانی که با حجم زیادی از اطلاعات حساس سروکار دارند، صادق باشند. استفاده روزافزون از کلان‌داده^{۲۹} و هوش مصنوعی^{۳۰} می‌تواند تصمیمات سریع‌تر، سازگارتر، مبتنی بر شواهد و دقیق‌تر را فراهم کند. هوش مصنوعی باید قانونی، اخلاقی و قوی باشد.

با این حال، ویژگی‌های هوش مصنوعی سؤالاتی را در مورد استفاده اخلاقی از فناوری‌های جدید ایجاد می‌کند. فناوری‌های هوش مصنوعی و یادگیری ماشین به سرعت در حال دگرگونی جامعه هستند و تقریباً به‌طور قطع در دهه‌های آینده نیز این تغییر ادامه خواهد یافت. این تحول اجتماعی، با فناوری‌های جدید قدرتمند، که هم زندگی انسان‌ها را بهبود می‌بخشد و هم مختل می‌کند، تأثیرات اخلاقی عمیقی خواهد داشت. حسابداران حرفه‌ای باید حاکمیت و اطمینان مورد نیاز در مورد هوش مصنوعی را بررسی کنند تا همه ذینفعان بتوانند به استفاده مناسب از آن اطمینان داشته باشند. مسائل اخلاقی زیر ممکن است برای حسابداران حرفه‌ای ایجاد شود:

۱. هوش مصنوعی، مانند هوش انسانی، ممکن است به‌طور مخرب مورد استفاده قرار گیرد.
 ۲. خطرات سوگیری در سیستم به روش‌های غیرمنتظره و بالقوه مضر وجود دارد.
 ۳. هوش مصنوعی تهدیدی برای دسته‌های خاصی از مشاغل خواهد بود.
 ۴. بحث ایمنی فنی و خرابی وجود دارد.
- اصول گنجانده شده در کدهای اخلاقی در مواجهه با کلان‌داده‌ها و هوش مصنوعی بسیار مرتبط باقی خواهند ماند. با این حال، در حالی که اصول اخلاقی لزوماً نیازی به تغییر ندارد، احتمالاً انطباق، دشوارتر می‌شود و یکی از این چالش‌ها عدم درک

شرایط قراردادی در مورد استفاده از داده‌ها است.

در نهایت، فهرست زمینه‌هایی که در آنها محرمانگی می‌تواند نقض شود، روز به روز در حال رشد است، که آن را در بین اصول اساسی، منحصر به فرد می‌کند. با این حال، اصول اساسی اخلاقی هنوز برای هدف مناسب هستند. هوش مصنوعی ممکن است برخی از تهدیدات اخلاقی مانند ارباب^{۳۱} را حذف کند اما ممکن است نشان دادن انطباق با اصول^{۳۲} را نیز پیچیده کند.

راه‌های مختلفی برای پرداختن به یک موضوع اخلاقی وجود دارد که در زیر به یکی از آنها اشاره می‌شود:

۱. حسابدار حرفه‌ای باید ماهیت تصمیمی را که باید گرفته شود با تعیین زمینه معضل اخلاقی تعیین کند.
۲. حسابدار حرفه‌ای باید تعیین کند که این تصمیم بر حقوق و منافع چه کسانی تأثیر می‌گذارد.
۳. حسابدار حرفه‌ای باید قوانین عملکرد حرفه‌ای، کدهای حاکمیت داخلی و خارجی و قوانین مربوطه را تعیین کند.
۴. حسابدار حرفه‌ای باید دلایل موافق و مخالف اتخاذ یک روش خاص را بیان کند.
۵. حسابدار حرفه‌ای نیاز به تدوین راه حلی دارد که استدلال‌های موافق و مخالف اقدامی را که باید انجام شود منطبق کند.
۶. حسابدار حرفه‌ای باید هرگونه عواقب منفی انجام یا عدم انجام اقدام را در نظر بگیرد.

بنابراین می‌توان مشاهده کرد که اگرچه محیطی که یک حسابدار در آن فعالیت می‌کند ممکن است تغییر کند، مثلاً دیجیتال‌تر شود اما ملاحظات اخلاقی اساسی یکسانی باقی می‌ماند. با این حال، اگر حسابدار حرفه‌ای خود را در یک معضل اخلاقی در یک زمینه دیجیتال ببیند، ممکن است موارد دیگری وجود داشته باشد که لازم باشد درباره آنها فکر کند. این ملاحظات در بالا خلاصه شده است و حسابداران حرفه‌ای باید در حین پذیرش

کارهای جدید و اقدامات حرفه‌ای خود از این موارد آگاهی داشته باشند. ■

پی‌نوشت‌ها:

- 1- Professional Competence
- 2-Ethical Dilemmas
- 3-Engagement
- 4- The Accountant's Ethical Thinking
- 5-threats
- 6-Self-interest threat
- 7-Familiarity threat
- 8-Intimidation threat
- 9-Perceived Pressures
- 10-Objectively
- 11-Self-review
- 12- Advocacy
- 13-Cyber Security
- 14- Platform-Based Business Models
- 15-Big Data and Analytics
- 16-Crypto Currencies
- 17- Distributed Ledger Technology
- 18- Artificial Intelligence
- 19-Professional Competence and Due Care
- 20-Ethical Judgement
- 21-Data Theft
- 22-Intimidation
- 23- Confidentiality
- 24-Integrity
- 25- Confidentiality
- 26-Platform-Based Business Models
- 27-Distributed Ledger Technology
- 28- Distributed Ledger Technology
- 29- Big Data
- 30-Artificial Intelligence
- 31- Intimidation
- 32- Compliance with the Principles

منبع:

با اندکی تصرف، این مقاله ترجمه‌ای از مقاله‌ای با همین نام در سایت انجمن حسابداران خبره مجاز انگلستان (<https://www.accaglobal.com>) است.

علیرضا زنده‌بابا رئیس: حسابدار رسمی، عضو انجمن حسابداران خبره ایران